

A Határon Túli Magyarok Titkárságának sajtószemléje

2020. június 8.

Mészáros András: Trianon értelmezését nem szabad átengedni a politikusoknak és az ideológusainak

A zűrzavaros idők különböző eszméiről, eszményeiről, ezek hétköznapokra gyakorolt hatásáról, a szlovákok és magyarok Trianon-felfogásáról beszélgettünk Mészáros András nyugalmazott professzorral, a Szlovák Tudományos Akadémia Filozófiai Intézetének munkatársával, az MTA külső tagjával. Benne volt a 20. század elején a Kárpát-medence levegőjében, hogy nagy változások várhatóak a régióban? [...] Ha megmaradok a Zweig-féle értelmezés mellett, akkor első sorban az, hogy a régi világnak (amelyet a hosszú 19. századnak neveztek) vége lett. Hiszen annak a századnak az egyik fő témája mind az elméletekben, mind a politikai történetekben, a szabadság volt. Az a szabadság, amelyiknek a Monarchiában megszabott keretei voltak, vagyis kiszámítható volt. Az új világ már kiszámíthatatlan lett. Ezzel eltűnt az egyén és a személyiség, és a történelem színpadára léptek a tömegek. Gondolhatunk akár az orosz bolsevizmusra vagy a német fasizmusra, hiszen mindkét rendszer a tömeget emelte ki alapértékként. A tömegek lélektanáról ekkor több elmélet is született...” Forrás: Bumm.sk: [teljes cikk >](#)

Ardamica Zoltán: Hazám, hazám

Trianon 100. Ennek jegyében számos ilyen-olyan megemlékezés zajlik, sorra jelennek meg a giccsesebbnél giccsesebb szövegek és a korrekt, időnként tudományos tanulmányok a politikai spektrum mindkét oldalán. Él még a mindent vissza-féle revizionizmus, olvasható már tényszerű munka, na meg persze mindenkinek / sokaknak van saját magánvéleménye. Akarjuk vagy sem, bármelyik oldalon állunk (nos, már az oldalon állás sem egészséges), bármennyire is különböznek a nézeteink, ez az évforduló így vagy úgy összeköti a nemzetet. Mindenki megéli valahogyan az összetartozást, vagy az össze nem tartozást, a szétszakítottságot, vagy épp a kirekesztést, ki mélyebben, ki kevésbé, ki a földrajzi határokon túl, ki innen (innen, Szlovákiából nézve: onnan), kit felzaklat, ki felejtene már inkább, de van ez a fránya évforduló és ilyenkor minden magyarnak eszébe juthat a magyarsága. Kit Trianon (azaz később Párizs) traumatizál, kit pedig a traumatizálás idegesít... Ez egyébként normális különbözőségünkben is összeköt, ha tetszik, ha nem...” Forrás: Parameter.sk: [teljes cikk >](#)

L. Balogh Béni: A román hatalomátvétel kezdetei Erdélyben 1918 végén – 1919 elején

Az első világháború kitörésekor, 1914-ben Románia formálisan szövetséges volt a központi hatalmakkal, de a közvélemény szemében – főleg az erdélyi románok elnyomásáról folyamatosan érkező, gyakran felnagyított hírek hatására – az Osztrák–Magyar Monarchia rendkívül népszerűtlen volt. „Erdély, Erdély kell nekünk, Erdély!” – ez a korabeli katonai induló fejezte ki leginkább a romániai közhangulatot. [...] Románia 1918. november 10-én, egy héttel a padovai fegyverszünet után és egy nappal a német fegyverszünet megkötése előtt lépett vissza a háborúba. Aznap hivatalosan elrendelték a hadsereg mozgósítását, és Ferdinánd király kiáltványt intézett népéhez. Ebben kifejezte reményét, hogy hamarosan valóra válik az összes román egyesülésének eszméje. A hadseregnek szóló napiparancsában ugyanakkor harcra szólította fel a katonákat: „Bukovinai és erdélyi testvéreink hívnak titeket erre az utolsó harcra, hogy lelkesedésetekkel vigyék el nekik az idegen iga alóli felszabadulást...” Forrás: Erdelyikronika.net: [teljes cikk >](#)

Novák Csaba Zoltán: Trianon, az örök kérdés

Trianon után 100 évvel sem mondhatjuk, hogy igazán béke volna, vagy hogy összezsizsolódtak a népek, az érdekek és az irányelvek. Még az államfő is úgy tartja, hogy Magyarország mindent megtesz, hogy visszaszerezze Erdélyt, vagy legalább Székelyföldet. Közben a feldarabolt Magyarország ezen a napon nemzeti összetartozást hirdet. Ma erősebb a magyar nemzet, mit valaha – vélik sokan. a Mérlegen asztalánál Jakab Orsolya vendége Novák Csaba Zoltán szenátor és történész...” Forrás: Erdelytv.csatorna: [teljes cikk >](#)

Ábrám Zoltán: Magyar az, aki tudatában van Trianon fájdalmának

Persze, száz év távlatában némi kiegészítésre szorul a tartalma, az üzenete. Akkoriban ugyanis Trianon olyan eleven seb volt a nemzet testén, hogy a nemzet tagjai szenvedtek tőle. Vértett és gennyezett, csak lassan hegesedett. Ma már a leszármazottak, az újabb és újabb nemzedékek nem hordoznak személyes trianoni fájdalmakat, csak közvetett módon érintettek, ezért a tünetek tompultak. A közel száz évvel ezelőtti igazságtalan ítélet és annak mai napig fellelhető hatásai ki nem beszélt feszültséget, stresszt okoznak, és kóros magatartási formákhoz vezetnek. A magyar lelkiállapotra napjainkban is jellemző sokasodó kudarcélmények, a katartikus állapotok hiánya, a fokozódó frusztráció és szorongás, a romló közérzet, a növekvő stressz egészségkárosító hatása egyértelmű. Száz év alatt lassacskán megszoktuk mások elvárását, már amennyire ez szokás kérdése, miszerint ne emlegessük olyan gyakran Trianont. Bukarest és Brüsszel és Washington utasítása ez, külön-külön megfogalmazott elvárás a részükről. Miközben

már az is valami, ha ebben az európai és nemzetek feletti demokráciában legalább elismerik egykori és mai igazunkat, és talán jó szándékkal figyelmeztetnek: „Ne nyalogassuk annyit a sebeinket! ...” Forrás: Kronikaonline.ro: [teljes cikk >](#)

Vallasek Júlia: Az „elsuttogott” történetek segítik a következő nemzedéket

A mostani fiatal generációk hatalmas előnye a korábbiakkal szemben, hogy rengeteg hiteles információ áll rendelkezésükre Trianonról, és mivel már nincs szemtanú, aki mesélne nekik erről, maguknak kell tájékozódni, ami fáradságos munka, mondja Vallasek Júlia irodalom- és sajtótörténész, az MTA köztestületének külső tagja, egyetemi oktató. Egy, a témában készült jó könyv, jó film lehetőséget teremt számukra a személyes bevonódásra, de azért is fontos, mert kérdéseket vet fel, gondolkodásra készítet. A kortárs próza Trianon-olvasatát, akárcsak a két világháború közötti irodalomét, Erdély, annak társadalmi, gazdasági, vallási viszonyrendszere monopolizálja...” Forrás: Kronikaonline.ro: [teljes cikk >](#)

Balázs D. Attila ismertetője: Trianon az irodalomban

A békediktátum hatására bekövetkezett hatalmas területvesztés sokkot okozott a magyar irodalomban is. Írók és költők is szavakba öntötték fájdalmukat, ám ezekről az alkotásokról sokáig szó sem eshetett a nyilvánosság előtt. Az átkos rendszer évtizedeiben csak a házi könyvtárak csendes zugaiban lehetett találkozni a trianoni sokk irodalmával. Ott lehetett megélni a döbbenetet és a fájdalmat, amelyet tetézett a kommunizmus kilátástalansága. Nemigen találni olyan személyiséget mélyen érző költőink, prózaíróink között, akit ne érintett volna meg az, hogy Kolozsvár vagy Nagyvárad a románoké lett, Pozsony a csehszlovákoké, Szabadka a szerbeké, és sorolhatnánk. Pomogáts Béla írja Psalmus Hungaricus című gyűjteményes kötetében, hogy az 1920-as békediktátum körül szinte könyvtárra menő irodalom jött létre...” Forrás: Erdon.ro: [teljes cikk >](#)

Vörös térkép – pátoszmentes film Trianonról

Carte Rouge – vagyis vörös térkép – címmel készül film Magyarországon a trianoni békediktátum 100. évfordulója alkalmából. Az alkotást, amely a fiatal nézőközönséget is megcélozza, Gerebics Sándor rendezi, a forgatókönyvet Varga Szabolcs történész, a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpontjának munkatársa írta. Varga Szabolcs elmondta, a békediktátum 100. évfordulóján készülő film tudatosan kerül a pátoszt, lehet, hogy ezért fog majd kritikát kapni, de az alkotók úgy gondolják, lehet korszerűen, mindenféle nemzeti keserv-sztereotípiák nélkül is szólni Trianonról. A filmen megelevenedik a béketárgyalás szituációja, ahogy a magyar delegáció tagjai farkasszemet néznek Clemenceau-val és a többiekkel. Az alkotás várhatóan a nyáron kerül képernyőre...” Forrás: Kronikaonline.ro: [teljes cikk >](#)

Szeghy-Gayer Veronika: A felismerés és a fájdalom később jött, hogy az ezeréves magyar állam az utolsó perceit élte

A csehszlovák állam kialakulásáról, a lakossági fogadtatásáról, a magyar tisztségviselőkről és a spanyolnátháról beszélgettünk Szeghy-Gayer Veronikával, az NKE EJKK Közép-Európa Kutatóintézet és a Szlovák Tudományos Akadémia munkatársával, a Trianon100 MTA-Lendület Kutatócsoport tagjával. Miért voltak fontosak az újonnan alakult csehszlovák állam számára a magyarlakta területek? A cseh politikusok hamar felismerték, hogy az új államba került mintegy 3 millió főnyi német kisebbséget csak a keleti országrészben lakó szlovák lakosság ellensúlyozhatja, velük együtt az államalkotó „csehszlovák nemzet” biztos kétharmados többséget alkothat. A mai Szlovákia területét korábban nagyrészt az olasz, kisebb részben a francia frontról 1918 végén idecsoportosított cseh és szlovák legionáriusok, illetve hozzájuk csatlakozó szlovák önkéntesek vették birtokba 1918 novembere és 1919 januárja között. A csehszlovák csapatok élén kezdetben olasz tábornokok és tisztek álltak, őket később 1919 tavaszán franciákra cserélték, mert az olaszok a helyi magyar lakossággal szimpatizáltak...” Forrás: Bumm.sk: [teljes cikk >](#)

Simon Attila: Magyarország lakossága a kelleténél többet foglalkozik a múlttal

A trianoni döntés századik évfordulója kapcsán három szlovákiai magyar történészt kérdeztünk meg arról, hogy miként látja a döntést és annak következményeit. Simon Attila, a Fórum Kisebbségkutató Intézet igazgatója, az MTA külső tagja. Miben más a szlovákiai magyarság története a többi elszakított nemzetrésszéhez képest? Az elszakított nemzetrészek fejlődése sok tekintetben párhuzamos sorsot mutat. A kisebbségi lét első korszakát (1919–1938) követően a visszacsatolások felvillantották az akkorra már megtépzott közösségek regenerációja, az újjraépülés esélyét, de az a pár év, ami amúgy is háborús év volt, kevés volt ehhez. 1945 után pedig mindenütt felerősödött a nemzetállam-építés, amelyhez a sztálinizmus eszközei hatékony segítséget szolgálnak, hiszen a termőföld elvétele, a vallás tiltása, a civil világ felszámolása stb. nagyban hozzájárultak a hagyományos közösségek szétrombolásához és ezzel a kisebbségi társadalmak gyengüléséhez. [...] Mára mindegyik nemzetrészt az erőteljes asszimiláció sújtja, miközben pl. Kárpátaljáról oly mértékű az elvándorlás, hogy az már magának az ottani közösségnek a jövőjét veszélyezteti...” Forrás: Bumm.sk: [teljes cikk >](#)

Bödök Gergely: Furcsa paradoxon, hogy a megszállt területek elleni visszafoglaló harcokat a Tanácskormány indította el, nem pedig Horthy

A dunaszerdahelyi születésű Bödök Gergely történésszel, a Clio Intézet társ-ügyvezetőjével az első világháború utáni magyar politikai helyzetéről, az északi-hadjárról, a Szlovák Tanácsköztársaságról és az ország gazdasági összeomlásáról beszélgettünk. [...] A Tanácsköztársaság külügyi biztosa, Kun Béla, annak adott hangot, hogy nem áll „a területi integritás talaján”, azaz számára az északi hadjárat a világháború közelgő eljövételére alapozott kommunista ideológia szomszédos terjesztését jelentette. Ezt a népbiztosok közül sokan mások is osztották. Ugyanakkor kétségtelen, hogy a szakszervezetek bázisán megerősített és létszámában jócskán megnövelt Magyar Vörös hadsereg tisztikara és katonái között sokan hittek abban, hogy itt valamiféle területvédelemről van szó...” Forrás: Bumm.sk: [teljes cikk >](#)

Babucs Zoltán: Száz éve feszítették keresztre...

A Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából a trianoni békediktátum századik évfordulójára több reklám is készült. Még hozzá profi módon, magyar szóval, de idegen szívvel és fals üzenettel, s bizony több sebből véreznek. Létezik aláírás gyűjtési kezdeményezés a trianoni békediktátum semmissé tétele érdekében, de sajnos az annál sokkal súlyosabb, 1947. február 10-én aláírt párizsi békeszerződés van érvényben, amely Trianont is alulmúlja. Ezt kellene nemzetközi fórumok elé vinni, hiszen az elmúlt három évtizedben szomszédos államok sora – Csehszlovákia, Jugoszlávia, a Szovjetunió – tűnt el a történelem süllyesztőjében, s minden fórumon követelni kell, hogy a nemzeti önrendelkezés jogát megkaphassák elszakított nemzetrészeink. ...” Forrás: Felvidék.ma: [teljes cikk >](#)

Popély Gyula: A jóvátétel nem csak a mi elemi érdekünk, hanem a jelenlegi európai lét szükséglete is

A trianoni döntés századik évfordulója kapcsán három szlovákiai magyar történészt kérdeztünk meg arról, hogy miként látja a döntést és annak következményeit. Popély Gyula a Károli Gáspár Református Egyetem professzora, történész, a MTA doktora, kutatási területe a felvidéki magyarság 1914-1945 közötti története. Miben más a szlovákiai magyarság története a többi elszakított nemzetrészéhez képest? Az elszakított magyarság története mindenütt részben hős önvédelmi küzdelem, részben gyáva megalkuvás. Mind a kettő tetten érhető az összes elszakított nemzetrésznél. Mégis, talán idehaza nagyobb hajlandóság volt a kollaborálásra, a ránk telepedő idegen hatalom felé. A két világháború közötti Csehszlovákia történetét áttekintve, sajnos be kell vallanunk, hogy bármilyen erőteljesen álltak ki a vezető politikusok, mindig volt egy számottevő réteg, amely kiszolgálta a hatalmat...” Forrás: Bumm.sk: [teljes cikk >](#)

Szarka László: Bajosan lehet a másként gondolkodók becsületének megkérdőjelezésével erős közösséget építeni

A 100 éves leltár csak könyvterjedelemben leírható. A nemzetállami Közép-Európa nem volt képes gátat szabni sem Hitlernek, sem Sztálinnak. A kommunizmus negyven éve után önállósultak a nemzetállamok kisebbségi nemzetei: szlovének, horvátok, macedónok, bosnyákok, szlovákok, koszovói albánok. A legnagyobb nemzeti kisebbségeket viszont felszámolták: elűztek szülőföldjéről 12 millió „népi németet”, a Szovjetunióhoz csatoltak 4,5 millió lengyelországi ukránt. A 3,5 millió közép-európai zsidót pedig a faji háborúban meggyilkoltak, a túlélők többsége pedig elmenekült innen. Mára a hét ország hét magyar kisebbségi közösségének együttes száma 3,3 milliőről 2,1 millióra csökkent. Egy millió körül lehet a száz év alatt három-négy hullámban Magyarországra menekültek és áttelepültek száma. [...] Miben más a szlovákiai magyarság története a többi elszakított nemzetrészéhez képest? A kárpátaljai magyarsággal közös húsz éves kisebbségi helyzet – az erdélyiektől, horvátországiaktól, s részben a vajdaságiaktól eltérően – teljességgel előzménytelen volt...” Forrás: Bumm.sk: [teljes cikk >](#)

Miroslav Michela: Nem látok problémát Trianon különböző interpretációiban

A szlovák önállósági törekvésekről, a szlovák és magyar történészek közötti lehetséges vitákról beszélgettünk Miroslav Machelával, a komáromi születésű, jelenleg a prágai Károly Egyetemen oktató szlovák történésszel. [...] Bár kezdetben a nemzetek önrendelkezése volt a vezérelv az új határok kijelölésénél, de végeredményben ezt felülírták közlekedési, gazdasági, stratégiai szempontok. A szlovák történetírás miként értékeli a magyar többségű területek Csehszlovákiához csatolását? Ahogy már említettem, az alapvető érvelési keretet a megelőző időszak cseh-szlovák együttműködése, a magyar állam homogenizáló nyomása és a nagyhatalmi politika alkotja. Sajnos korábban nem kapott túl nagy hangsúlyt a jelenlegi Dél-Szlovákia helyzetének megértése. Úgy gondolom, hogy ma már ezek a viták nagyon nyitottak és a szlovák történetírás már más interpretációkat is kínál, mint amelyek a délen élő magyarokat „ötödik hadoszlop”-nak tartották...” Forrás: Bumm.sk: [teljes cikk >](#)

L. Juhász Ilona: Az irredenta jelkép, az országzászlós emlékmű

L. Juhász Ilona, a Fórum Kisebbségkutató Intézet Etnológiai Központjának munkatársa és az MTA külső köztestületének tagja a Trianoni békeszerződés aláírását követő irredentizmust meghatározó egyik tárgyiasult kifejezésnek, az országzászlónak emlékjelként történő előfordulásáról írt összefoglalót portálunknak a 100. évfordulóra. A Trianoni békeszerződés aláírását

követően a magyar politikát elsősorban az irredentizmus határozta meg. Ennek egyik tárgyiasult kifejezése volt többek között az országzászló. Az alábbiakban ezt az emlékjeletípust mutatjuk be. Az országzászló mozgalmát egy Erdélyből származó politikus, Urmánczy Nándor képviselő, az irredenta mozgalom egyik vezéralakja hirdette meg 1925-ben. A Csehszlovákiától 1938-ban visszakertült területen is szorgalmazták az országzászlós emlékművek állítását, többek közt a szlovák többségű településeken is. Az egyik visszacsatolt szlovák településen, a Töketerebes közelében fekvő Gercselyben az elsők között avattak országzászlót népes és magas rangú politikai és katonai képviseléttel...” Forrás: Bumm.sk: [teljes cikk >](#)

Szakál Imre: 1920. június 4.

Szakál Imre, az MTA külső köztestületének tagja válaszol [...] 1920. június 3-án a legendás Orient expresszhez csatolt szalonkocsiban magyar küldöttség érkezett Párizsba. A delegáció két tagjára igazán nehéz feladat várt. Drasche-Lázár Alfréd a magyar külügyminisztérium államtitkára és Benárd Ágost népjóléti és munkaügyi miniszter vállalták, hogy aláírják a magyar békeszerződést. A több száz oldalra rúgó franciául, angolul és olaszul készült szerződés végén, már a magyar küldöttség megérkezésének napján ott vöröslöttek az aláírók viaszpecsétjei. Június 4-re csak az aláírási ceremónia maradt. Az aláírási ceremónia negyedórát sem vett igénybe...” Forrás: Karpataljalap.net: [teljes cikk >](#)

Suslik Ádám: Hadikölcsön és fegyvertelen katonák

Suslik Ádám vázolja a mai Kárpátalja területének helyzetét gazdasági és hadtörténeti szempontból. [...] ... háború kitörése előtt és alatt, ha mód volt rá, akkor a ruszinokat Bosznia-Hercegovinába vezényelték. Azért tettek így, mert az 1913-as skizmaperek következtében a vezetők attól tartottak, hogy az ortodox vallásra áttért, jelentős számú hegyvidéki lakos a harcok során átáll az oroszok oldalára. Az orosz frontra inkább a magyarokat, szlovákokat, németeket küldték. Az akkori népszámlálási adatok szerint a négy vármegyében mintegy 910 ezer ember élt. Az, hogy közülük hányan haltak meg konkrétan a háborúban, nem bizonyított. Katonákra vonatkozó adatokkal is csak megközelítőleg rendelkezünk, két, akkoriban a Cs. és Kir. Hadügyminisztériumban dolgozó személy (Bodart Gaston és Wilhelm Winkler) veszteségi listájának köszönhetően, akik a következőkről számoltak be: Ung vármegyében 1700-an, Bereg vármegyében 2800-an, Ugocsa vármegyében 1100-an, Máramarosban, ahol a legtöbb civil is élt, 4600-an veszték oda...” Forrás: Kiszo.net: [teljes cikk >](#)